

DE VOKSNES ANSVAR I DET FOREBYGGENDE ARBEIDET FOR EN TRYGG SKOLE

Kjerstin Owren
Mobbeombudet i Oslo

Grindbakken skole
23.01.18

HVEM ER MOBBEOMBUDET?

KJERSTIN OWREN, ansatt i 6 år fra 1. juni 2017

BAKGRUNN som lærer, spesialpedagog, rådgiver og skoleleder

LAVTERSKELTILBUD for barn og unge i Oslo som kan hjelpe til i vanskelige saker

INFORMASJONSRESSURS for alle som jobber i barnehager og skoler i Oslo

KOORDINERENDE rolle i mobbeforebyggende arbeid i kommunen

PLAN FOR FOREDRAGET

1. Teori om ulike atferdstyper og samhandlingsmønstre mellom barn
2. Hva kan foresatte forvente at skolen gjør for å ivareta §9A-3 for alle elever?
3. Å spille skolen og hverandre bedre for et trygt miljø for alle elever.

01.08.2017: NY OPPLÆRINGSLOV KAP. 9A

- Lovfeste krav til **nulltoleranse**
- En tydeligere **aktivitetsplikt** erstatter vedtaksplikten og handlingsplikten

Hva må voksne gjøre for at sørge for at alle barn på Bogstad skole blir møtt med de sentrale og viktigste ordene som står i loven?

”HVA ER MOBBING?”

”Fysiske eller sosiale negative handlinger, som utføres gjentatte ganger over tid av en person eller flere sammen, og som rettes mot en som ikke kan forsvare seg i den aktuelle situasjonen (Erling Roland, 2014)

”Handlinger av barn og/eller voksne som hindrer opplevelsen av å høre til, å være en betydningsfull person i fellesskapet og muligheten til medvirkning” (Ingrid Lund, 2015).

ULIKE TYPER MOBBING

1. Fysisk mobbing
2. Verbal mobbing
3. Relasjonell mobbing
4. Digital mobbing

Felles for alle er at de har fått manifestere seg uten effektiv inngripen fra de voksne

KONFLIKT ELLER MOBBING? NOEN FORSKERE DEFINERER DET SLIK...:

Vanlig konflikt	Mobbing
Likeverdige parter eller venner	Ubalanse i styrkeforhold/ikke venner
Skjer av og til	Gjentatte negative handlinger (i et mønster)
Tilfeldig	Med hensikt/planlagt
Ikke så alvorlig	Alvorlig, trusler om fysisk eller emosjonell skade, ekskludering fra lek, truet tilhørighetsfølelse
Samme emosjonelle reaksjoner	Sterk emosjonell reaksjon fra offer
Søker ikke makt/oppmerksomhet	Søker makt, kontroll, materielle ting
Prøver ikke å oppnå noe	Forsøker å få makt eller materielle ting
Dårlig samvittighet – tar etter hvert ansvar	Ingen anger, skylder på offeret
Eventuelt problemløsning (ønske om)	Ingen forsøk på problemløsning

..ELLER SLIK: ”ERTING ELLER MOBBING?”

Erting	Mobbing
Likeverdige parter	En form for repetert, vedvarende og negativt handlingsmønster
Morsomt, vanligvis ikke skadelig/vondt	Rettet mot enkeltindivider
Kan være forløper til mer alvorlige negative handlinger	

BARN SOM UTØVER MOBBEADFERD

Hvem er i risikozonen?

- ❖ Barn som ikke har tilstrekkelig kompetanse om hvordan man inngår i positive relasjoner med jevnaldrende
- ❖ Barn som selv har blitt mobbet
- ❖ Rollemodeller som snakker nedlatende om andre (barn eller voksne), truer, skriker eller tillater mobbing

Hva kan vi gjøre?

- ❖ Gi støtte for å utvikle nødvendig sosial kompetanse (f.eks samarbeidsevner og empati)
- ❖ Vær observante og oppmerksomme på situasjoner som oppstår, vis tydelig at den negative atferden ikke er tolerert
- ❖ Hjelp med aktiviteter som gjør at barna lærer hvordan de skal samhandle bedre

ULIKE ROLLER I MOBBESITUASJONER

2. Barn som utsettes for mobbeatferd

- ❖ Noen barn forblir passive og aksepterer stilltiende;
- ❖ ..andre kjemper tilbake og kan utsette andre for aggresjon
- ❖ Noen barn som utsettes over tid, vil oppleve at de blir mislikt av andre barn og at de unngår å ha dem til venner.
- ❖ Trekker seg tilbake, isolerer seg, tilbakeholden med å involvere seg i sosiale grupper
- ❖ Lekkompetansen blir svekket, som igjen øker faren for videre ekskludering.
- ❖ Noen får vondt i magen, blir triste og engstelige eller utagerende.
- ❖ Noen barn blir ekskludert etter selv å ha utsatt andre

NOEN BARN ER MER UTSATT

Hvem er i risikosonen?

- ❖ Indre forhold som viser seg i personens væremåte (f.eks tap av kontroll)
- ❖ Uklare normer og utrygghet blant voksne
- ❖ Risikofaktorer i familien
- ❖ Individuelle risikofaktorer (utagerende atferd, engstelig/deprimert, kognitive problemer, normen i vennegruppen)

Hva kan vi gjøre?

- ❖ Hjelp med sosiale ferdigheter, til å få seg venner, og å delta i sosiale grupperinger
- ❖ Hjelp med å utvikle, praktisere og anvende selvhevdelse
- ❖ Dersom barnet er utsatt for mobbing: støtte, vise omsorg, fortelle at mobbing ikke er tillatt eller tolerert

ULIKE ROLLER I MOBBESITUASJONER

3. Barn som ser på mobbing (tilskuere eller medspillere)

- ❖ Tilskuere lærer om mobbeatferd gjennom å observere dem som mobber, og dem som blir utsatt for det
- ❖ Barn som ser mobbing uten å gripe inn, kan føle seg skyldige og få dårlig samvittighet. Noen er redde for å bli den neste som utsettes
- ❖ Barn som ler eller blir med på mobbingen, står i fare for selv å bli mer aktive mobbere
- ❖ Noen barn "godtar" mobbing lettere dersom det er mye mobbing i hjemmemiljøet
- ❖ Barna må lære at de har makt og mulighet til å stoppe mobbing

KJENNETEGN PÅ ET UTRYGT MILJØ

- En konflikt eller krenkelse har ikke blitt håndtert tilstrekkelig, og har fått lov til å blusse opp
- Sårbare elever og makt på avveie
- Negative handlinger belønnes ubevisst
- Manglende mestringsarenaer - overlevelsesmekanismer
- Usikkerhet i elevgruppa - hva har vi lov til? Hva er reglene, og hvem må følge dem?
- Usikkerhet hos ansatte - når skal jeg gripe inn? Hva hvis det blir verre?
- Hevntanker, baksnakking, legitimering av negativ atferd
- Miljøet har fokus på atferdsregulering – inkluderingsperspektivet mangler

HOLDNINGER SOM HINDRER INKLUDERING

”Dette er da ikke så alvorlig”

”Han har nok litt skyld i det selv”

”Dette må du bare finne deg i”

”Hun passer ikke inn på denne skolen”

”Du vet jo at dette bare er typisk gutter å si”

”Du vet jo at dette bare er sånne jentegreier”

”Slå tilbake”

”Det er nok best å bare holde seg unna”

”Han har nok ADHD, det forklarer vel en del”

”Jeg har hørt at hjemme hos dem... ”

HOLDNINGER SOM FREMMER INKLUDERING

”Hva må vi endre på som gjør at disse barna kan få det bedre?”

AKTIVITETSPLIKTEN

- Samtaler med de involverte
- Gjenopprettende tilnærming når det er hensiktsmessig
- Informere foresatte
- Dokumentere det som har skjedd

Følge med

Følge opp

Gripe inn

- Gjelder ALLE ansatte på skolen
- Aktivt følge med – profesjonell observasjon. Hva ser jeg etter?
- Varsle rektor ved mistanke eller kjennskap, skolen skal undersøke saken

- Gripe inn mot vold, mobbing, diskriminering, trakassering, osv. på en **profesjonell** måte
- Tydelig markere nulltoleranse
- Ivareta partene på en god måte

AKTIVITETSPLAN

Når en elev sier at skolemiljøet ikke er trygt og godt, skal skolen finne tiltak ut fra hensynet til barnets beste. I planen skal det stå:

- **Hvilket problem tiltakene skal løse**
- **Hvilke tiltak skolen har planlagt**
- **Når tiltakene skal gjennomføres**
- **Hvem som er ansvarlig for gjennomføringen**
- **Når tiltakene skal evalueres**

1. Rektor blir varslet om at en elev ikke har det trygt og godt på skolen
2. Eleven og foresatte kommer til samtale, beskriver problemet og eventuelt kommer med forslag til tiltak
3. Skolen lager en aktivitetsplan som elev/foresatte kan kommentere
4. Aktivitetsplanen evalueres i et nytt møte

EKSEMPLER PÅ TILTAK

Situasjon	Tiltak
En elev skaper utrygghet i klassen med ukontrollerte utbrudd mot andre.	<p>Individnivå: Trygge voksne tett på (aktivitetsplikt). Veiledning av barnet i prososial atferd, empati og sosial samhandling. Kartlegging av utsatte situasjoner og barn og forsterket innsats inn mot disse. Innføring av flere mestringsarenaer.</p> <p>Systemnivå: Stabile voksne tilstede til enhver tid. Sørge for at alle elevene føler seg sett. Forsterke positiv atferd. Små, trygge grupper. Forsterket samarbeid med hjemmet.</p>
Jente opplever utestengelse av to andre jenter i klassen. Har pågått over lang tid. Anspent forhold mellom foreldrepårene.	<p>Individnivå: Samtaler med jentene hver for seg sammen med foresatte. Hva har skjedd? Hva tenker du om det som har skjedd? Hva skal til for å gå videre? Følges opp med hyppige samtaler.</p> <p>Systemnivå: Tiltak for å bryte opp klikk-miljø i klassen, skape trygghet og styrke selvfølelsen. Samhandling på tvers av grupperinger. Observere og slå ned negativt kroppsspråk og verbal mobbing.</p>

SKOLENS HANDLINGSROM

Plikt	Bør	Kan sjelden/aldri
Holde elever og foresatte informert om alt som er viktig for skolemiljøet, og gi innsyn i all dokumentasjon som gjelder det systematiske arbeidet for et trygt og godt skolemiljø	Sørge for at det ikke oppstår ryktespredning og privatpraktisering i elev- og foreldregruppa gjennom å være så transparente og åpne som mulig	Gi ut informasjon om taushetsbelagt/sensitive opplysninger
Ivareta sikkerheten til alle elever	Ha tydelige rutiner for stansing og håndtering av krenkelser og godt innarbeidet kompetanse i hele personalgruppa	Fysisk straffe, bortvise, ekskludere elever
Høre elevens stemme i saker som angår dem	Ha gode rutiner for implementering av Barnekonvensjonen i planene	Lage inngripende planer uten å snakke med eleven

HELE MILJØET MÅ TREKKES NED I ARBEIDET

1. En **PLAN** alle har bidratt til å utforme
2. Felles **FORSTÅELSE**
3. **SAMARBEID** og **PARTNERSKAP**
4. **STØTTENDE** skolekultur

1) PLANARBEID (ET EKSEMPEL)

1. Aksepter at mobbing eksisterer.

2. Bli enige om viktige elementer:

- Hva er mobbing?
- Hvilke misoppfatninger finnes om mobbing?
- Hvilke roller finnes i mobbing?

Hvem er sårbare elever?

- Hvilke strategier har skolen for
 - Forebyggende arbeid
 - Avdekking av mobbing
 - Håndtering av mobbing?
- Hvilke andre forebyggingstiltak

kan skolen ha nytte av?

3. Kartlegg og vurder forekomst av mobbing på skolen. Ikke glem skjult mobbing.

4. Kommuniser resultatene.

5. Drøft hvilke tiltak som kan iverksettes - hele miljøet med.

6. Forberedelse, revidering og implementering av planen med

nødvendig kompetanseheving og informasjonsmøter.

7. Hold planen "i live" gjennom elevrådsarbeid, FAU, elevaktiviteter, fritidstilbud, AKS, personalmøter og foreldremøter. Plakater i klasserom må byttes ut med jevne mellomrom.

8. Evaluering og videreutvikling

2) FELLES FORSTÅELSE

- Alle former av mobbing, inkludert digital mobbing
- Hvor ødeleggende det er for enkeltpersoner og miljøet
- Det oppstår ikke i et sosialt vakuum
- Det er ikke "egenskaper" hos enkeltelever
- Det er de voksnes ansvar

3) SAMARBEID OG PARTNERSKAP

- Trekke inn hele skolemiljøet i arbeidet – sørge for eierskap for og enighet om skolens plan
- Legge til rette for en åpen kultur hvor alle kan si fra om noe ikke er bra
- Gode tverrfaglige samarbeid og innhente ekspertise om nødvendig
- Samarbeid med fritidsaktørene

4) STØTTENDE SKOLEMILJØ

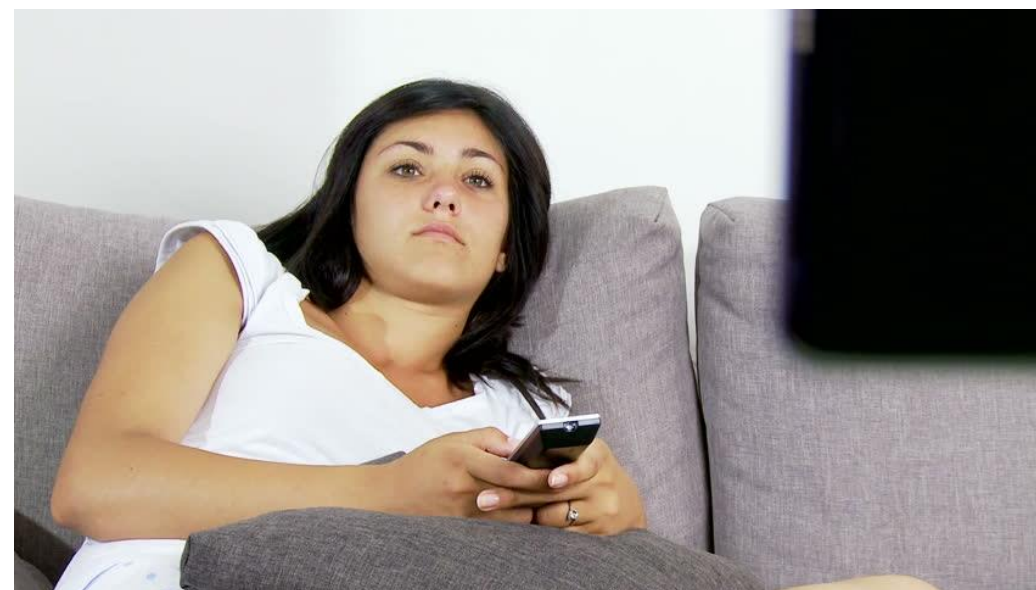
- Lett å melde fra
- Unngå straffetiltak
- Fremme gjenopprettende tilnærming for empati, ansvar og inkludering
- Aktivisere de uinvolverte og pådriverne til å ta ansvar
- Trygge og varme voksne.
- "Alle elever – alles ansvar"

VOKSNE ER ROLLEMODELLER

- ❖ Måten vi omtaler andre barn på, eller oppfører oss annerledes overfor
- ❖ Måten vi snakker til og om andre voksne på
- ❖ Måten vi håndterer konflikter og uenigheter på
- ❖ Måten vi snakker om skolen hjemme på
- ❖ Måten skolen snakker om elever og foreldre på
- ❖ Måten vi samarbeider med andre

ROLLEMODELL ER EN FULLTIDSJOB

SPILLE HVERANDRE GODE

1. Hva må vi foresatte gjøre for å sikre et trygt og godt miljø for alle elever?
2. Hva trenger elevene for å oppleve å være en betydningsfull person i fellesskapet på Grindbakken skole?

TIPS TIL BØKER OM MOBBING

Fugl (2013) av Lisa Aisato

Wilbur (2009) av Gry Kappel Jensen

Odd er et egg (2010) av Lisa Aisato

Supervenner (2007) av Fiona Rempt

Super-Charlie (2011) av Camilla Läckberg

Fremmed (2010) av Kaia Brænne/
Per Dybvig

Brune (2013) av Håkon Øvrås

Matias er alene (2014) av Ingrid Lund

KONTAKT GJERNE MOBBEOMBUDET!

Kjerstin Owren

- Mobil: 91 86 87 87
- E-post: mobbeombudet@oslo.kommune.no
- Nettside: oslo.kommune.no/mobbeombudet

